

Európai Bizottság

Irányelv a
TISZTESSÉGTELEN KERESKEDELMI GYAKORLATOKRÓL
a mezőgazdasági és az
élelmiszerellátási láncban belül

Mezőgazdaság és Vidékfejlesztés

TARTALOMJEGYZÉK

1/ MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI TERMÉKEK	4
Mi a mezőgazdasági és élelmiszeripari termék?	4
2/ GYENGÉBB SZÁLLÍTÓK VÉDELME AZ ERŐSEBB VEVŐKKEL SZEMBEN	5
3/ MÉRET	6-7
4/ A TILTOTT TISZTESSÉGTLEN KERESKEDELMI GYAKORLATOK	8-11
A fekete listán szereplő gyakorlatok	8
Tíz fekete listán szereplő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat	8
Példák	9
A szürke listán szereplő gyakorlatok	10
Hat szürke listán szereplő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat	10
Példa	11
5/ VÉGREHAJTÁS	11
A végrehajtó hatóságok hatásköre	11
6/ PANASZOK	12
A félelmi tényező és a pénzügyi kockázat kezelése	12
7/ EGYÜTTMŰKÖDÉS	13
Együttműködési intézkedések	13
8/ AZ IRÁNYELV TÚLLÉPÉSE	14
9/ ÜTEMEZÉS	15

Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról a mezőgazdasági és az élelmiszerellátási láncban

A gazdálkodók védelme a közös agrárpolitika középpontjában áll. Gazdálkodóink minden nap kiváló minőségű és biztonságos élelmiszereket termelnek 500 millió európai polgár számára. A gazdálkodókat tisztességesen kell kezelni, és tisztességes részesedést kell kapniuk az árból, amit az európai polgárok fizetnek az élelmiszerért. Annak érdekében, hogy az európai fogyasztók által elvárt magas színvonalú élelmiszereket termeljenek, a gazdálkodóknak tudniuk kell a tisztességes és hatékony verseny feltételeire támaszkodni.

Az agrár-élelmiszeripari ellátási lánc strukturálisan eltér a többi iparágtól. Az Európai Unió 11 millió gazdasága sokkal kevesebb és gyakran erősebb feldolgozókkal, forgalmazókkal és kiskereskedőkkel foglalkozik. Az uniós gazdálkodók többsége kis gazdaságokban dolgozik, és nem feltétlenül rendelkezik jogi és pénzügyi eszközökkel, vagy bátorsággal, hogy pereskedjen az ellene alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben.

Az Európai Unió ezért úgy döntött, hogy javítja a gazdálkodók – valamint a kis- és közepes beszállítók és néhány nagyobb beszállító – védelmét, és olyan kötelező szabályokat állapít meg, amelyek megtiltanak bizonyos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat. Ezek a szabályok kiegészítik a meglévő tagállami szabályokat, valamint az iparág önkéntes kezdeményezéseit.

Az Európai Bizottság 2018. áprilisában javaslatot tett egy ilyen célú irányelvre. A Tanács és az Európai Parlament 2018. decemberében megállapodott az irányelvről. A mezőgazdasági és az élelmiszerellátási láncban belüli tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvet 2019. áprilisában fogják elfogadni.

Az irányelv rövid, tömör és néhány alapelvre épül. A tagállamok 2021. áprilisáig átültetik az irányelvet a nemzeti jogba, és hat hónappal később alkalmazzák azt.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv a Bizottság tágabb irányítási programjának szerves részét képezi, amely arra irányul, hogy ellensúlyozza a tisztességtelen és nem hatékony verseny előfordulását. További példák a termelői együttműködés megnövekedett lehetőségei a 2018. január 1-jén hatályba lépett Omnibusz kezdeményezésben, valamint a Bizottság által a piac átláthatóságának fokozására tett intézkedések.

AZ IRÁNYELV ALAPELVEI

- A gazdálkodók, a gazdálkodói szervezetek és más gyengébb mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek szállítóinak védelme az erősebb vevőkkel szemben
- 16 tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma
- A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmának végrehajtása az egyes tagállamok hatóságai által és együttműködés a hatóságok között
- Minimális harmonizáció: a tagállamok az irányelvnél szigorúbb szabályokat írhatnak elő

1/ MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI TERMÉKEK

Az irányelv célja, hogy védelmet biztosítson az egész agrár-élelmiszerellátási lánc mentén. A mezőgazdasági jogalapra támaszkodva az irányelv tehát védi az Európai Unió működéséről szóló szerződés I. mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek, valamint az e termékekből feldolgozott és emberi fogyasztásra szánt termékek szállítóit.

MI A MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI TERMÉK?

Az EUMSZ I. sz. mellékletében felsorolt termék, például:

- Paradicsom vagy alma
- Gabonafélék
- Élő állatok
- Hal vagy garnélarák
- Sonka
- Tej
- Sajt
- Vágott virágok
- Állati takarmány

és az EUMSZ I. mellékletében felsorolt termékekből feldolgozott és emberi fogyasztásra szánt termékek, például:

- Csokoládé
- Készételek vagy szószok
- Feldolgozott tejtermékek, például: kenhető tejtermékek vagy joghurtok

2/ GYENGÉBB SZÁLLÍTÓK VÉDELME AZ ERŐSEBB VEVŐKKEL SZEMBEN

Az alkupozícióban tapasztalható aszimmetria tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoknak a szállítókra való bevezetéséhez vezethet. A beszállítók gyengébb pozíciójuk miatt gyakran de facto kénytelenek elfogadni a tisztességtelen gyakorlatokat annak érdekében, hogy továbbra is értékesíthessék a termékeiket és fenntarthassák a kereskedelmi kapcsolatokat a vevőkkel az ellátási láncban.

Az irányelv értelmében védett „szállítók” elsősorban gazdálkodók, beleértve a szervezeteiket is (pl. szövetkezetek). Ugyanakkor az irányelv védelmének hatálya alá tartoznak az agrár-élelmiszeripari termékek további downstream beszállítói is, mint például a kis- és középvállalkozások vagy néhány nagyobb vállalkozás, mint például gyártók vagy forgalmazók. Az irányelv védi az agrár-élelmiszeripari termékek Unión kívüli termelőit és beszállítóit is. Az irányelv korlátozza a vevők vagy vevők csoportjainak esetleges tisztességtelen magatartását, függetlenül attól, hogy ugyanabban az államban vannak-e bejegyezve, mint a szállító, vagy egy másik államban, beleértve a nem uniós országokat is, továbbá az élelmiszereket vásárló hatóságokat. A korlátozó hatás a termelői szervezetekre (pl. szövetkezetekre) is vonatkozik, amikor termékeket vásárolnak a gazdálkodó tagjaiktól.

Az irányelv nem vonatkozik a végfelhasználókra. Az Uniónak külön szabályai vannak az ilyen vállalkozások és fogyasztók közötti kapcsolatokra vonatkozóan.

Ki lehet szállító?

- Gazdálkodó
- Feldolgozó (élelmiszeripar)
- Forgalmazó, pl. nagykereskedő
- Termelői szervezet, beleértve szövetkezeteket
- Unión kívüli szállítók is

Ki lehet vevő?

- Termelői szervezet, beleértve a szövetkezeteket, amikor gazdálkodó tagjaiktól vásárolnak
- Feldolgozó
- Forgalmazó, pl. nagykereskedő
- Kiskereskedő vagy kiskereskedelmi szövetség
- Hatóságok
- Unión kívüli vevők is

Az irányelv csak akkor alkalmazandó, ha legalább a szállító vagy a vevő az Unión belül található.

3/ MÉRET

Az irányelv a szereplők relatív méretétől függően nyújt védelmet az agrár-élelmiszeripari ellátási lánc mentén. „Progresszív megközelítést” alkalmaz a forgalom alapján a beszállítók, illetve a vevők alkupozíciója becslésének eszközeként. A progresszív megközelítés védi a szállítót egy gazdaságilag erősebb vevő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlataival szemben. Pl. egy 2 millió eurónál kisebb forgalmú mikrogazdálkodót megvédi a 2 millió eurónál nagyobb forgalmú vevőkkel szemben. A 2 millió eurónál nagyobb, de 10 millió eurót meg nem haladó forgalmú kisebb szállítókat védi a 10 millió eurónál nagyobb forgalmú vevőkkel szemben. A védőhatás legfeljebb 350 millió euró forgalmú szállítókra terjed ki.

Az irányelv célja, hogy csak azokat a szállítókat védje, amelyek gyenge alkupozíciójuk miatt ilyen védelmet igényelnek. A nagyobb alkupozícióval (> 350 millió eurós forgalom) rendelkező kereskedelmi partnerek gyakran tudják az ilyen kérdéseket kezelni szerződéses tárgyalásaikban, szabályozási beavatkozás szükségessége nélkül. Ha a tagállamok védelmet kívánnak nyújtani a nagyobb beszállítóknak, akkor azt a nemzeti jogszabályaik szerint tehetik meg (a választott minimális harmonizációs megközelítés miatt).

A vonatkozó forgalom a kkv-król szóló bizottsági ajánlás (2003/361/EK) kritériumain alapul. Ez azt jelenti, hogy a szállító vagy a vevő forgalmának megállapítása érdekében figyelembe kell venni a csoport forgalmát is, amelynek tagjai lehetnek. Egy hatóság számára értékesítő szállító a forgalom figyelembe vételétől függetlenül támaszkodhat a hatóság esetleges tisztességtelen magatartása elleni védelemre.

VÁLLALKOZÁS MÉRETE FORGALOM SZERINT MILLIÓ EURÓBAN KIFEJEZVE

GAZDÁLKODÓ < 2 M EUR 2-10 M EUR 10-50 M EUR 50-150 M EUR 150-350 M EUR > 350 M EUR VEVŐ
GAZDÁLKODÓ

4/ A TILTOTT TISZTESSÉGTELEN KERESKEDELMI GYAKORLATOK

Az irányelv **16 tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot** tilt. Különbséget tesz a „fekete” és a „szürke” gyakorlatok listája között. Míg a fekete listán szereplő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tiltottak, a körülményektől függetlenül, a szürke listán szereplő gyakorlatok engedélyezettek, ha azokról a szállító és a vevő előre megállapodik, világos és egyértelmű módon. A világos és egyértelmű megállapodás kötelezettségének célja az átláthatóság és a kiszámíthatóság biztosítása: mindkét fél tudja, hogy mit írt alá, továbbá, hogy mik a jogai és a kötelezettségei.

Az irányelv nem tiltja a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat általában, hanem azokra a gyakorlatokra irányul, amelyeket a leginkább károsnak találtak.

A FEKETE LISTÁN SZEREPLŐ GYAKORLATOK

A „fekete” listán szereplő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó szabályok biztosítják például, hogy a gazdálkodókat időben kifizessék, ne töröljék megrendeléseiket rövid határidővel, és ne kelljen fizetniük az elpazarolt élelmiszerért. Romlandó termékekre vonatkozó megrendelések rövid határidejű törlése már nem lehetséges. A szállítók kérhetnek írásos szerződést, a vevő pedig nem fenyegetheti őket kereskedelmi megtorlással, ha panaszt tesznek. A 10 tisztességtelen gyakorlat fekete listáját az alábbiakban foglaljuk össze:

TÍZ FEKETE LISTÁN SZEREPLŐ TISZTESSÉGTELEN KERESKEDELMI GYAKORLAT

1. 30 napnál hosszabb fizetési határidők a romlandó mezőgazdasági és élelmiszertermékek esetén
2. 60 napnál hosszabb fizetési határidők egyéb agrár-élelmiszeripari termékek esetén
3. Romlandó agrár-élelmiszeripari termékekre vonatkozó megrendelések rövid határidőre történő felmondása
4. Egyoldalú szerződésmódosítások a vevő által
5. Konkrét tranzakcióhoz nem kapcsolódó fizetések
6. Az értékvesztés és értékcsökkenés kockázatának a szállítóra való áthárítása
7. A beszállítási szerződés írásos megerősítésének vevő általi megtagadása a szállító kérése ellenére
8. A kereskedelmi titkokkal való visszaélés a vevő által
9. Kereskedelmi megtorlás a vevő által
10. A megrendelői panaszok vizsgálatával kapcsolatos költségek áthárítása a szállítóra

TISZTESSÉGTELEN KERESKEDELMI GYAKORLATOK PÉLDÁI

„Magas hőmérsékletű időszak előrejelzése miatt egy átlagos nagykereskedő nagy mennyiségű sárgadinnyét rendelt egy kis mezőgazdasági termelői szervezettől, és annak egy részét a hűtőtárolón kívül tárolja, mivel túl kicsi egy ilyen méretű szállítmányhoz. Az időjárás azonban a vártnál jóval hűvösebb, és a nagykereskedő kevesebb sárgadinnyét értékesít, és a készlete gyorsan romlik. A nagykereskedőnek el kell dobnia a szállítmány egy részét.

A termelői szervezet kifizetésekor a nagykereskedő levonja a kidobott sárgadinnyéket mint hulladékot, és a termelői szervezetet olyan veszteséggel hagyja, ami nem annak saját hibájából következett be, hanem a nagykereskedő rossz tervezésének és tárolásának eredménye.”

„Egy haltermelő friss halat ad el a helyi halüzemnek (40 millió eurós forgalom) halfilé konzerv gyártása céljára. Csak a hal szállítása után 40 nappal fizetik ki. Mivel nem tudja rávenni a halüzemet

fizetési gyakorlatuk megváltoztatására, panaszt tesz a végrehajtó hatóságnál. A halüzem tudomást szerez erről, és azzal fenyeget, hogy nem üzletel vele tovább, ha nem vonja vissza a panaszt.

Ebben az esetben a halüzem két tiltott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot követ el, először is, hogy nem fizet 30 napon belül a romlandó termékért, másodsor pedig, hogy kereskedelmi megtorlást gyakorol.”

A SZÜRKE LISTÁN SZEREPLŐ GYAKORLATOK

A szürke listán szereplő gyakorlatok például olyan promóciós, marketing és reklámozási tevékenységekre vonatkoznak, amelyekre a vevő bizonyos szolgáltatásokat kínál a szállítónak terméke jobb népszerűsítése céljából, de elvárja, hogy a szállító hozzájáruljon a költségekhez.

HAT SZÜRKE LISTÁN SZEREPLŐ TISZTESSÉGTLEN KERESKEDELMI GYAKORLAT, AMELY ELŐZETES VILÁGOS ÉS EGYÉRTELMŰ MEGÁLLAPODÁS FÜGGVÉNYÉBEN ENGEDÉLYEZETT

1. Eladatlan termékek visszaküldése
2. A termék tárolásának, kiállításának és megjelenítésének kifizetése a szállító által
3. A promóció kifizetése a szállító által
4. A marketing kifizetése a szállító által
5. A reklámozás kifizetése a szállító által
6. A helyiségek vevő személyzete általi elrendezésének kifizetése a szállító által

TISZTESSÉGES KERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁS PÉLDÁJA

„Grillszezon van és báránybordát kínálnak. „A” kiskereskedő elő kívánja mozdítani a bárányborda és más grillező anyagok értékesítését, és egy teljes marketingstratégiát tervez, amely magában foglalja a helyi rádióhirdetéseket és a bárányborda reklámozását saját kiskereskedelmi prospektusában. Azt szeretné, hogy „B” helyi gazdálkodó részt vegyen a marketing akciójában nagyobb mennyiségű bárányborda csökkentett áron való szállításával, és „B” gazdálkodónak segítenie kell a marketing kampány finanszírozásában is. „A” kiskereskedő egy külön „grillező” területet is biztosít a boltjában egy, a báránybordának szánt hűtőszekrényvel, amelyet saját személyzete állít fel. „B” gazdálkodó úgy gondolja, hogy a stratégia jó ötlet termékei értékesítésének előmozdítására. „A” kiskereskedő és „B” gazdálkodó megbeszéli a promóciós kampány hosszát és körét, egyértelműen megállapodnak abban, hogy milyen áron kell a báránybordát szállítani, továbbá megbeszélik a marketing intézkedések várható kifizetéseit és költségeit.”

5/ VÉGREHAJTÁS

A végrehajtási rendelkezések az irányelv fontos részét képezik. A tagállamoknak ki kell jelölniük egy hatóságot (új vagy meglévő hatóságot), amely végrehajtja az irányelvben megállapított tilalmakat. E célból a tagállamoknak fel kell ruházniuk a végrehajtó hatóságokat bizonyos minimális hatáskörökkel. A végrehajtó hatóságok feladata annak eldöntése, hogy hogyan fogják használni ezeket a hatásköröket az általuk vizsgált egyedi esetekben.

A hatóság jogköre a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat folytató vevők megbírságolását illetően fontos, csakúgy, mint a döntések közzétételének hatásköre: hatásuk elrettentő erejű. További kulcsfontosságú végrehajtási hatáskör ebben a kontextusban a végrehajtó hatóságként való eljárás hivatalból és panasz kézhezvételekor.

A VÉGREHAJTÓ HATÓSÁGOK HATÁSKÖRE

- Hatáskör egy panasszal kapcsolatban vagy hivatalból való eljárásra
- Hatáskör a kivizsgálásra
- Hatáskör egy jogsértés megszüntetésére
- Hatáskör bírságok és egyéb büntetések kiszabására
- Hatáskör döntések közzétételére

6/ PANASZOK

A gyengébb beszállítók túl gyakran gondolják, hogy nem engedhetik meg maguknak jogaik gyakorlását polgári vagy kereskedelmi jogi bíróság előtt a kereskedelmi megtorlástól és a pereskedéssel általában együtt járó pénzügyi kockázatoktól való félelem miatt. Ezért az irányelv azokra az intézkedésekre helyezi a hangsúlyt, amelyek kezelni tudják ezeket az akadályokat.

A FÉLELMI TÉNYEZŐ ÉS A PÉNZÜGYI KOCKÁZAT KEZELÉSE

- A szállító panaszt nyújthat be a nemzeti végrehajtó hatósághoz
- A szállító választhat, hogy melyik hatósághoz kíván panaszt benyújtani: saját tagállamának hatóságához vagy annak a tagállamnak a hatóságához, ahol a vevő található
- A panaszos kérheti személyazonosságának védelmét
- A szállító fordulhat egy termelői szervezethez (például szövetkezethez) vagy más olyan szervezethez, amelynek jogos érdeke, hogy képviselje őt, és panaszt tegyen a nevében
- A hatóság vizsgálatokat indíthat saját kezdeményezésére (például névtelen tippek alapján)

7/ EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az irányelv együttműködési rendszert vezet be az Európai Bizottság által támogatott nemzeti végrehajtó hatóságok között. A hatóságok rendszeresen találkoznak és – az Európai Bizottság támogatásával – információt cserélnek és megvitatják a legjobb gyakorlatokat a végrehajtás terén, valamint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos új fejleményeket. Továbbá kölcsönös segítséget nyújtanak egymásnak a határokon átnyúló ügyekben.

EGYÜTTMŰKÖDÉS I INTÉZKEDÉSEK

- Rendszeres találkozók a hatóságok között és a Bizottsággal
- Információcsere a hatóságok között és a Bizottsággal egy weboldalon keresztül
- A tagállamok éves jelentéseket készítenek a végrehajtásukról, amelyeket az üléseken megvitatnak

- A Bizottság nyilvános weboldalt hoz létre a tagállamok jogszabályaira vonatkozó információkkal

8/ AZ IRÁNYELV TÚLLÉPÉSE

A szubszidiaritás elvének tiszteletben tartásával és számos tagállam meglévő jogszabályainak figyelembevételével az irányelv minimális védelmi szintet biztosít, amely egységes lesz az uniós tagállamokban.

A tagállamok az irányelv nemzeti jogukba történő átültetésekor dönthetnek úgy, hogy az irányelvnél szigorúbbak lesznek, és túllépnek annak hatályán. Ugyanakkor nem nyújthatnak az irányelvben előírtaknál kisebb védelmet.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI INTÉZKEDÉSEK

- A tagállamok még rövidebb fizetési határidőket írhatnak elő a romlandó termékek esetében (például 20 nap az irányelvben előírt 30 nap helyett).
- A tagállamok túlléphetnek az irányelven és pl. hosszabb listát állíthatnak össze a tiltott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról, vagy nagyobb számú szállítót védhetnek, vagy védhetik a vevőket is a beszállítók bizonyos tisztességtelen magatartásával szemben.

9/ ÜTEMEZÉS

Az irányelvet még a jelenlegi Európai Parlament megbízatása alatt kell elfogadni. Ezt követően közzéteszik a Hivatalos Lapban, és hatályba lép.

24 HÓNAPPAL

a hatálybalépést követően:

a tagállamoknak át kell ültetniük az irányelvet a nemzeti jogba

30 HÓNAPPAL

a hatálybalépést követően:

a tagállamoknak alkalmazniuk kell az irányelvet

36 HÓNAPPAL

a hatálybalépést követően:

a meglévő szerződéseket meg kell feleltetni

FELELŐSSÉG KIZÁRÁSA:

A jelen kiadvány nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság hivatalos véleményét.

© Európai Unió, 2019 – A sokszorosítás engedélyezett a forrás elismerése mellett.